

MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM

NIÐURSTÖÐUR FRUMATHUGUNAR OG

ÚRSKURÐUR SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS UM

SNÆFELLSNESVEG NR. 57 UM

BÚLANDSHÖFÐA

1. INNGANGUR

Skipulagsstjóri ríkisins hefur fengið til frumathugunar breytingar á Snæfellsnesvegi nr. 57 um Búlandshöfða, samkvæmt lögum nr. 63/1993 um mat á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdaraðili: Vegagerðin.

Framkvæmd kynnt í frummatsskýrslu: Kynntur er nýr 8,2 km langur vegarkafli á Snæfellsnesvegi nr. 57, frá Búlandshöfða að Brimilsvöllum. Ný 20 m löng brú verður byggð yfir Tunguós.

Markmið framkvæmdar: Markmið með nýrri legu vegar er að bæta samgöngur um sveitina og auka öryggi vegfarenda.

Frumathugun: Þann 25. febrúar 1998 tilkynnti Vegagerðin framkvæmdina til Skipulagsstofnunar og lagði fram frummatsskýrslu. Skipulagsstofnun tók formlega á móti frummatsskýrslunni með bréfi til Vegagerðarinnar, dags. 10. mars 1998. Framkvæmdin var auglýst opinberlega þann 13. mars 1998 í Lögbirtingablaðinu, og Morgunblaðinu og þann 18. mars 1998 í Skessuhorni. Frummatsskýrslan lá frammi til kynningar frá 13. mars til 17. apríl 1998 á bæjarskrifstofum Snæfellsbæjar á Hellissandi og í Ólafsvík, á skrifstofu Eyrarsveitar, í Þjóðarbókhöðunni og hjá Skipulagsstofnun í Reykjavík.

Tvær athugasemdir bárust á kynningartíma. Leitað var umsagnar bæjarstjórnar Snæfellsbæjar, sveitastjórnar Eyrarsveitar, Náttúruverndar ríkisins, Náttúrufræðistofnunar Íslands, veiðimálastjóra og Landgræðslu ríkisins. Jafnframt var framkvæmdin kynnt Hollustuvernd ríkisins, Ferðamálaráði Íslands, RARIK og Þjóðminjasafni Íslands.

Gögn lögð fram við frumathugun:

Frummatsskýrsla: Snæfellsnesvegur nr. 57 um Búlandshöfða. Mat á umhverfisáhrifum. Frummatsskýrsla. Vegagerðin. Febrúar 1998.

Önnur gögn: Svör Vegagerðarinnar við fyrirspurnum Skipulagsstofnunar, dags. 27. apríl 1998.

Fylgiskjöl svarbréfs:

1. Snjóflóðaskýrslur.
2. Jóhann Óli Hilmarsson. Fuglalíf á fyrirhuguðu vegarstæði um Búlandshöfða (Höfði-Brimilsvellir).
3. Helgi Jóhannesson. Búlandshöfði. Tíðni flóða og á hvaða árstíma þau verða með hliðsjón af vatnsskiptum undir brú yfir Tunguós.
4. Guðmundur Guðjónsson. Lýsing á gróðurfari á fyrirhuguðu vegstæði við Búlandshöfða.
5. Jarðfræðiskýrslur:
 - Búlandshöfði. Jarðgangaleiðir, Jarðfræðirannsóknir 1992. Jarðtæknistofan. 1993.
 - Búlandshöfði. Efri leið og fjöruleið. Jarðfræðirannsóknir árið 1992. Stapi - Jarðfræðistofa 1993.

2. UMSAGNIR

Leitað var umsagnar **bæjarstjórnar Snæfellsbæjar** með bréfi, dags. 10. mars 1998 og barst umsögn með bréfi, dags. 6. apríl 1998. Þar segir m.a.:

„Ekki komu fram neinar athugasemdir við framlagt mat og samþykkir bæjarstjórn það eins og það liggur fyrir, fyrir sitt leyti.“

Leitað var umsagnar **sveitastjórnar Eyrarsveitar** með bréfi, dags. 10. mars 1998.

Umsögn barst ekki.

Leitað var umsagnar **Náttúruverndar ríkisins** með bréfi, dags. 10. mars 1998 og barst umsögn með bréfi, dags. 7. apríl 1998. Þar segir m.a.:

„Ekki kemur fram í frummatsskýrslunni hversu miklar líkur eru á flóðum í ánni og á hvaða tíma árs þau verða, s.s. hvort flóð verði á varptíma. Þar sem slík flóð gætu hugsanlega haft áhrif á fuglalíf telur Náttúruvernd ríkisins nauðsynlegt að aflað verði upplýsinga um tíðni flóða og það á hvaða árstíma þau verða. Þá telur stofnunin mikilvægt að við hönnun brúarinnar verði tryggt að vatnsskipti verði óbreytt og jafnframt að framkvæmdir fari fram á vetrartíma til að umhverfisáhrifum verði haldið í lágmarki. Náttúruvernd ríkisins telur að vegna fiskigengdar hefði verið eðlilegt að leita álits Veidimálastofnunar á framkvæmdinni.(...)“

Náttúruvernd ríkisins leggur áherslu á að fram fari úttekt á fuglalífi og að hún verði gerð í byrjun júní svo hægt sé að fá raunsanna mynd af fuglalífi á svæðinu.(...)“

Náttúruvernd ríkisins gerir að öðru leyti ekki athugasemdir við framkvæmdina með þeim skilyrðum að jarðraski verði haldið í lágmarki og að haft verði samráð við eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins á Vesturlandi um framkvæmdina og allan frágang vegna hennar.“

Leitað var umsagnar **Náttúrufræðistofnunar Íslands** með bréfi, dags. 10. mars 1998 og barst umsögn með bréfi, dags. 14. apríl 1998. Þar segir m.a.:

„Náttúrufræðistofnun telur sig ekki geta lagt fram eðlilegt og raunhæft mat á áhrif framkvæmdar á náttúruferfarum fyrir en viðhlýtandi upplýsingar liggja fyrir, en þar er einkum um að ræða eftirtalin atriði:

- *Greinarbetri lýsingu á gróðurlendum og plöntutegundum svæðisins ásamt sérstakri tilvísun til sjaldséðra plantna.*
- *Gróðurkort í mælikvarða 1:5000 frá Brimilsvöllum að Höfða.*
- *Samantekt um varpfugla svæðisins með áherslu á kortlagningu sjófuglabbyggða og annarra staða með þétu fuglavarpi.*
- *Skýrslur um jarðfræði Búlandshöfða sem getið er í heimildaskrá.*
- *Samanburð á mismunandi vegkostum vestan Búlandshöfða, þar á meðal hvort ekki sé unnt að lagfæra núverandi vegstæði þannig að það uppfylli kröfur vegna vektækniastaðla og um umferðaröryggi.(....)*

Gróðurlýsing er alls ónóg og þarf að lýsa gróðurlendum og plöntutegundum með skipulegri hætti að sumarlagi. Þannig vantar yfirlit um hvaða plöntutegundir eru á þessum slóðum. Tegundalistinn í Fylgiskjali 2 er greinilega ófullkominn, eins og skýrsluhöfundur bendir sjálfur á, enda afrakstur eins dags athugunar á langt frá því besta tíma árs (september). Ekkert kemur fram hvort einhverjar plöntutegundir á svæðinu eru sjaldséðar, hvort sem er á landsvísi eða á Snæfellsnesi. Þá vantar tilfinnanlega gróðurkort af svæðinu til þess að unnt sé að átta sig betur á gerðum og útbreiðslu mismunandi gróðurlenda.

Upplýsingar í Fylgiskjöllum 2 og 3 eru fátæklegar og langt frá því að gefa fullnægjandi lýsingu á hvaða fuglalíf þarna er að finna. Athugun fór einnig fram á óheppilegum árstíma (í september).

Náttúrufræðistofnun telur brýnt að skrá hvaða náttúrulegu verðmæti geta verið í hættu vegna veglagningar sem þessar, ekki síst þar sem fyrirhugaður vegur mun liggja um svæði sem hefur verið lítt snortið hingað til og engar nýlegar, heildstæðar athuganir eru til um gróður og dýralíf. Úr þessu verður að bæta.

Einnig er gerð athugasemd er lýtur að nauðsyn á tilfærslu vegarins vestan Búlandshöfða. Gerð nýs vegar - þess sem hér er fjallað um sem annarra - krefst þess að nauðsyn framkvæmdarinnar sé vel rökstudd. Öll rök með og á móti því að færa veg og vægi hvers þáttar þarf að setja fram með skýrum hætti á einum stað þannig að þeir sem ekki þekkja sérstaklega til geti lagt mat á forsendur framkvæmdanna og raunverulega nauðsyn þeirra.“

Leitað var umsagnar **veiðimálastjóra** með bréfi, dags. 10. mars 1998 og barst umsögn með bréfi, dags. 6. apríl 1998. Þar segir m.a.:

„Samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum verður brúin á Tunguósi um 20 metrar og nýtanlegt op um 18 metrar. Samkvæmt áætlunum verða áhrif brúarinnar á vatnshæð, vatnsborðshalla og rennsli óveruleg, enda hönnuð fyrir sjaldgæf flóð.

Miðað við ofan nefndar forsendur gerir undirritaður ekki athugasemdir við þessa framkvæmd miðað við fyrirhugaðan aðbúnað ferskvatnsfiska á svæðinu sem aðallega eru bleikja og sjóbleikja.

Æskilegt er að forðast efnistöku úr ám og halda setburði í lágmarki við framkvæmdir.“

Leitað var umsagnar **Landgræðslu ríkisins** með bréfi, dags. 10. mars 1998 og barst umsögn með bréfi, dags. 21. apríl 1998. Þar segir m.a.:

„Landgræðslan undirstrikar mikilvægi þess að ganga vel frá efnisnámmum, skeringum og vegköntum til að draga sem mest úr rofi frá þeim sárum er opnuð verða. Landgræðslan leggur á það áherslu að jarðvegssár verði hulin gróðurþekju eða að minnsta kosti flýtt fyrir landnámi plantna með sáningu grastegunda og áburðagjöf. Hið sama á við um vegkanta og skeringar. Til að flýta sjálfgræðslu þykir rétt að dreifa þar áburði í 2-3 ár eftir að vegagerð líkur (má gera með dráttavél og kastdreifara).

Hvað tegundaval varðar mun túnvingull og vallarsveifgras henta ágætlega við þessar aðstæður til uppgræðslu.

Æskilegt er að árangur sáninga verði metinn 2-3 árum eftir að framkvæmdum lýkur.“

Allar umsagnir liggja frammi hjá Skipulagsstofnun þar til kærufrestur er liðinn.

3. ATHUGASEMDIR OG SVÖR

Tvær athugasemdir bárust á kynningartíma.

Athugasemd barst frá **Tryggva Gunnarssyni, Brimilsvöllum**, dags. 11. apríl 1998.

Þar er bent á að ræktað land austan Skollár fari undir veg og girðingar. Því verði hann fyrir talsverðu tjóni í heyfeng og beitarnýtingu lands. Jafnframt kemur fram að: *„Á fyrrnefndu vegstæði er ekki gert ráð fyrir reiðvegi meðfram nýja veginum þrátt fyrir lagafyrirmæli þar um, að ég best veit. Þessu mótmæli ég harðlega. Það er ekki nóg að benda á gamla veginn sem reiðleið. Ferðahópar hafa ætíð reynt að fara Máfahlíðarrifið ef sjávarfall hefur leyft. Með tilkomu brúar yfir Tunguós munu hestaferðahópar fara um nýja veginn enda styttest leiðin um 1.4 km.“*

Athugasemd barst frá **Leifi Ágústssyni, Máfahlíð**, dags. 14. apríl 1998. Þar segir m.a.:

„1. Samkvæmt teikningu er vegurinn um Máfahlíðarrif staðsettur því sem næst eftir rifinu miðju. Æðarvarp er allnokkuð á rifinu endilöngu og í næsta nágrenni og er vaxandi, 1.4 kg af dún 1997. Krúvarp er þarna líka. Þá er rífið notað til beitar sauðfjár seinnipart sumars og fram á haust. Með því að leggja veginn eftir rifinu miðju er röskun á varpi og beit mikil. Ef veglínan er færð frá miðju rifsins, nær sjávarkampinum þó fyrir ofan melgrashólana yrði röskun á varpi og beit til muna minni.

2. Brú yfir Tunguós er áætluð 20 metra löng. Og er það allt of mikil þrenging og röskun á rennsli um ósinn, með ófyrirséðum afleiðingum á lífríki vatnasvæðisins og umhverfi óssins fyrir ofan brúnna. En þar er djúpur hylur um 3 m á fjöru, Ábótapollur, en hann hefur líklega haldist óbreyttur um aldir. Á góu 1715 druknaði þar Gísli Jónsson bóndi og höfðingi í Máfahlíð að sögn Jóns Espólíns.

3. Vegna æðarvarpsins á Mávahlíðarrífi væri nauðsynlegt að framkvæmdir við veginn stæðu ekki yfir frá 15. maí - 15. júlí.

4. Við lagningu núverandi vegar um Búlandshöfða 1962, varð mjög mikið jarðvegsrof, og skemmdir á hlíðinni frá bænum Mávahlíð og inn að Búlandsgili. Nauðsynlegt er að græða upp sárin meðfram núverandi vegi frá Mávahlíðargili inn í Þrelaskriðu.“

Allar athugasemdir liggja frammi hjá Skipulagsstofnun þar til kærufrestur er liðinn.

Umsagnir og athugasemdir voru sendar til **Vegagerðarinnar**. Með bréfi, dags. 17. apríl 1998 óskaði Skipulagsstofnun eftir upplýsingum og svörum við umsögnum Náttúruverndar ríkisins, Náttúrufræðistofnunar Íslands og athugasemdum. Þar segir m.a.:

„Skipulagsstofnun óskar sérstaklega eftir að Vegagerðin gefi frekari upplýsingar um eftirfarandi atriði:

1. Fuglalíf í Búlandshöfða, á Mávahlíðarrífi og við Mávahlíðarvatn.
2. Gróðurfari svæðanna og hvort sjaldséðar plöntutegundir séu á svæðinu.
3. Vegtæknilegt mat á núverandi leið með hliðsjón af 90 km hönnunarhraða. Óskað er eftir upplýsingum um vegferil núverandi leiðar s.s. kröppustu beygjur, bröttustu brekkur, fjölda brekkna, sjónlengdir, fjarlægð frá húsum.
4. Gerð verði grein fyrir tíðni flóða og á hvaða árstíma þau verða með hliðsjón af vatnskiptum undir brú yfir Tunguós.
5. Á hvaða tíma árs áætlað er að vegaf framkvæmdir eigi sér stað vestan Búlandshöfða.

Ljóst má vera með hliðsjón af umsögnum að afla þarf frekari upplýsinga um lífríki, sérstaklega fugla, á svæðinu. Áætlað er að leggja veginn um lítt snortíð svæði og því mikilvægt að vegtæknilegur samiburður og lífríkisathuganir séu fullnægjandi til að færa rök fyrir breytingu á legu vegarins.“

Svar ásamt fylgigögnum barst frá **Vegagerðinni** með bréfi, dags. 27. apríl 1998. Þar segir m.a.:

„Vegagerðin hefur orðið við athugasemd Náttúrufræðistofnunar um að leggja fram gróðurkort og hefur óskað eftir gögnum frá Náttúrufræðistofnun. Gróðurkortíð er í mælikvarða 1:10000 eins og grunnmynd og langsnið í fyrrnefndri skýrslu.(....)

Vegagerðin bað Jóhann Óla Hilmarsson, fuglafræðing um að fara í vettvangskönnun til að leggja fram umsögn varðandi fuglalíf á fyrrnefndu svæði. Jóhann hefur skilað bráðabirgðaumsögn um málið, en lokaumsögn verður send er hún berst. Í bráðabirgðaumsögn hans koma fram upplýsingar um fuglalíf í Búlandshöfða, á Mávahlíðarrífi og við Mávahlíðarvatn (Sjá fylgiskjal 2). Þess skal getið að Vegagerðin mun taka tillit til þeirra atriða sem nefnd eru í umsögn hans varðandi færslu vegar. (....)

Í kafla „4.1 Snjóflóð“ kemur fram að með lagningu vegar um Mávahlíðarrífi er komist hjá að leggja veg um Kotengishöfða og Tómagil. Svæðin eru talin hættusvæði bæði vegna snjóflóða og íshruns.

Fyrir liggja skýrslur um snjóflóð sem um er getið í heimildarskrá og eru skráðar af Vegagerðinni í Ólafsvík. Tímabil þessara skýrslna er frá janúar 1993 til mars 1997 (Sjá fylgiskjal 1). Þar kemur fram að fallið hefur eitt stórt snjóflóð við Kotengishöfða og fjögur snjóflóð úr Tómagili á þessu tímabili. (....)

Íshrun eru einnig tíð úr efstu klettum Búlandshöfða vestan Þrælaskriðu og út undir Kotengishöfða. Hrúnið verður oftast í upphafi leysinga og eru vegrásir þá yfirleitt enn fullar af ís og snjó. Hrúnið lendir því oft á veginum og skapar þannig hættu fyrir vegfarendur.

Nýr og endurbættur vegur á núverandi vegstæði kallar því á dýrar mótvægisáðgerðir svo sem vegskála eða aðrar sambærilegar snjóflóðavarnir.

Hættuþættir núverandi vegar um Kotengishöfða og Tómagil eru að mati Vegagerðarinnar það augljósir að ef þess er kostur að leggja veginn um annað hættuminna svæði beri að halda þeim kosti í lengstu lög. Með vegi um Mávahlíðarrif telur Vegagerðin að komið sé til móts við vegfarendur og öryggis þeirra gætt til hins ýtrasta. (....)

Vegna breytilegrar hæðalegu landsins er vegalagning um svæðið erfið og kallar á miklar vegfyllingar og skeringar. Skeringar í berg eru mestar við Holtsá 6 m á dýpt og við Tungu 3,5 m á dýpt. Fyllingarnar eru mestar vestan Kotengishöfða um 4 m, vestan Tómagils um 5 m, við Tröð um 4 m, við Kötluholt um 4m, við Holtstjörn um 4,5 m, við Hrísa um 8 m og við Brimilsvelli um 6 m. Eins og sjá má á meðfylgjandi langsníði eru þetta miklar og langar vegfyllingar. Af þeim sökum fer mikið landsvæði undir veg og sjónræn umhverfisáhrif vegfyllinganna verða mikil. (....)

Vegagerðin mun fara eftir tilmælum Jóhanns Óla Hilmarssonar, fuglafræðings, um að framkvæmdir við veginn um Mávahlíðarrif standi ekki yfir frá 1. maí - 15. júlí vegna æðarvarps á rifinu. (....)

Kröfur um framúraksturssjónlengd er 450 m miðað við 90 km hraða. Þessar kröfur eru uppfylltar á kaflanum milli stöðva 15000 og 15500 og milli stöðva 17300 - 18900, alls 1,5 km af 7,9 km, sem er heildar lengd vegkaflans.

Fjarlægð frá núverandi vegi að íbúðarhúsi Mávahlíðar er 100 m. Íbúðarhús Traðar er í 30 m fjarlægð. Fjarlægð frá nýjum vegi og íbúðarhúss Tungu er álíka og í Mávahlíð eða 100 m. Svigrúm er mjög lítið við bæina og flutningur veglínu á svæðinu því ekki talin mögulegur. Nýr og endurbættur vegur á þessum slóðum gæti því orðið ábúendum til mikilla ama á margan hátt og þá helst hvað varðar umferðarhávaða og slysaheittu. (....)

Vegagerðin ætlar að verða við ósk landeigenda Mávahlíðar að færa veglínu um Mávahlíðarrif nær sjávarkampinum. Sú færsla er um 30 m, þar sem hún er mest. Á Mávahlíðarrifi verður því einungis girt sunnan vegarins. Fjaran og vegsvæðið verður því friðað fyrir allri beit. Að sögn landeigenda og Jóhanns Óla Hilmarssonar mun þessi færsla hafa jákvæð áhrif hvað varðar lágmarks röskun á fuglalíf og stærð beitarsvæðis.“

Í skýrslu Jóhanns Óla Hilmarssonar¹ segir m.a.:

„Vegarstæði um Búlandshöfða.

Gamla vegarstæðið heldur sér að mestu en vegurinn verður breikkaður. Miklar fýlabýggðir eru í höfðanum, en vegagerðin á ekki að hafa teljandi áhrif á þær. Hvítmáfsvarp er fyrir neðan veginn (nákvæm staðsetning ekki kunn). Ekki er gert ráð fyrir að ryðja efni fram af nýja vegarstæðinu og er lögð áhersla á að verktaki

¹ Fylgiskjal 2 með svarbréfi Vegagerðarinnar, dags. 27. apríl 1998.

framfylgi því. Búlandsgil er fallett lítið gil með fossum sem ætti að reyna að hlífa eins og kostur er.

Vegarkafli frá Búlandshöfða að Mávahlíðarrifi og heimreið að Mávahlíðarvatni.

Þessi kafli liggur um framræst land, tún og móa sem ekki hefur neina sérstöðu. Fyrirhugað heimreið að Mávahlíð liggur um austurbakka Mávahlíðarvatns. Við NA-horn vatnsins er fallett votlendi þar sem m.a. verpa óðinshanar, slæðingur af æðarfugli o.fl. Sneitt verður framhjá þessu votlendi við gerð heimreiðarinnar.

Vegurinn um Mávahlíðarrif (heimreið að Mávahlíð - Hrísaklettur)

Fuglalíf á Mávahlíðarrifi og svæðum sunnan þess; Mávahlíðarvaðli (vöðlum eða flæðilandinu sunnan rífsins), Mávahlíðarvatni og votlendi við vatnið, er afar fjölbreytt, bæði hvað varðar tegundasamsetningu og einstaklingsfjölda og einkennist það jafnt af varpfuglum, umferðarfuglum og gestum. Hugsanlega ætti þetta svæði heima á Náttúruminjaskrá, en fjörunar falla innan ramma laga um verndun Breiðafjarðar.

Undirritaður vill leggja sérstaka áherslu á eftirfarandi atriði varðandi þennan vegarkafli:

- Að röskun á landi sé í lágmarki, eingöngu notað aðflutt efni og melur notaður til að sá í vegkanta.
- Að veglínu þeirri verði fylgt sem Mávahlíðarbændur hafa lagt til, eða sem næst fjörukambinum.
- Að brúarhaf sé nógu langt og uppfyllingu við brúna þannig háttað að sjávarföll séu óheft um Tunguós
- Að ekki sé unnið í veginum á rífinu á varptíma (1. maí - 15. júlí).
- Að vegfarendur séu aðvaraðir með skiltum beggja vegna rífsins við umferð fugla og jafnframt tekið fram að umferð og truflun á varpinu sé óheimil.

Vegarkafli frá Hrísaklettum að Skollaá - Heimreið að Hrísum.

Hér er veginum, ætlaður staður um framræstar mýrar, þýfða grasmóa og tún. Hrísaklettur eru falleg náttúrusmíð, en vegurinn ætti ekki að hafa neikvæð áhrif á þá. Hlífa þarf flæðitjörn norðan Hrísabæja, en heimreiðin liggur sennilega það langt fyrir vestan tjörnina, að hún ætti ekki að hafa áhrif á hana.

Um endurbyggingu hins gamla vegarstæðis.

Gamli vegurinn liggur um holt, ræstar mýrar og móa. Votlendi meðfram honum hefur að mestu verið ræst að vegskurðum. Ekki sáum við félagarnir neitt athugasvert við að endurbyggja hann á núverandi stað vegna fuglalífs og yrði það minni röskun heldur en vegur um Mávahlíðarrif. Aftur á móti er sá kostur slæmur fyrir heimamenn og ferðamenn, hinir síðarnefndu kæmst í meiri snertingu við hið ríkulega fuglalíf með vegi um rífið, útsýni er meira og leiðin styttri.

Lokaorð

Undirritaður sér ekki ástæðu til að gera athugasemdir við fyrirhugað vegarstæði sé tekið tillit til þeirra atriða sem nefnd eru hér að framan. Það er helst tímasetning úttektarinnar sem er gagnrýniverð, æskilegt hefði verið að framkvæma vettvangsathugun um mánuði síðar, þegar varpfuglar eru flestir orpnir eða sestir upp. Þekking þeirra Mávahlíðarbænda var þó til þess að hægt var að gera sér glögga grein fyrir fuglalífi staðarins. Endurbygging gamla vegarins hefur minni

röskun í för með sér fyrir fugla, en á móti kemur óhagræði fyrir heimamenn og ferðamenn.“

Í bréfi **Helga Jóhannessonar**¹ segir m.a.:

„Meðalrennsli árvatns um Tunguós er 2 m³/s. Þegar innrennsli sjávar inn um ósinn er í hámarki á meðalstórstraum er það á bilinu 50-60 m³/s. Hönnunarflóð brúarinnar er 100 ára flóð sem er 50 sinnum meira rennsli en sem nemur meðalrennsli ferskvatns út um Tunguós og tvöfalt meira rennsli en hámarksinnrennsli sjávar um ósinn á meðalstórstraum. Fyrirhuguð brú er því nógu löng til að tryggja óbreytt vatnsskipti um Tunguós.“

Í skýrslu **Guðmundar Guðjónssonar**² segir m.a.:

„Gróðurfarslýsing þessi byggir á gróðurgreiningu sem gerð var vegna gróður- og jarðakorta Rala sumarið 1982. Gróður- og landgreiningin var gerð á loftmyndir Landmælinga Íslands frá 1979 í mælikvarða 1:25000. Gróðurskortid ásamt landamerkjum aðliggjandi jarða, hefur verið felld inn á meðfylgjandi kortgrunn Vegagerðarinnar í mælikvarða 1:10000. Á því korti er fyrirhugaður vegur einnig sýndur ásamt mælistöðvum sem markaðar eru í veginn með 500 m millibili.(.....)

Niðurstöður

Samkvæmt gróðurskortinu kemur fyrirhugaður vegur ekki til með að spilla sérstæðum gróðurlendum, sem eru náttúrufragslega verðmæt og vandfundin í nánasta nágrenni við veginn. Það skal þó áréttað sem tekið er fram í inngangi, að ekki er hægt að fullyrða að vegurinn valdi engum spjöllum á villtum gróðri án þess að vettvangur sé kannaður og kortlagður í stærri mælikvarða en hér er notaður til grundvallar. Tegundir háplantna þarf að kanna á þeim tíma sem grös eru í blóma, til þess að ganga úr skugga um að fágætum plöntum eða plöntum sem eru í útrýmingarhættu og komnar eru á válista, verði ekki spillt með lagningu vegarins.“

4. UMHVERFISÁHRIF SNÆFELLSNESVEGAR NR. 57 UM BÚLANDSHÖFÐA.

4.1 FYRIRHUGUÐ FRAMKVÆMD

Lagður verður nýr 8,2 km langur vegur á Snæfellsnesvegi nr. 57, vestur yfir Búlandshöfðann, yfir Mávahlíðarrif og að Brimilsvöllum. Ný 20 m löng brú verður byggð yfir Tunguós. Stefnt er að því að framkvæmdir hefjist 1998 og vegurinn verði fullfrágengin með bundnu slitlagi 1999-2000.

4.1.1 Lega vegar

Vegurinn liggur frá bænum Búlandshöfða upp á Búlandshöfðann. Á þessu svæði mun nýr vegur að mestu leyti fylgja núverandi vegi en í hlíðum Búlandshöfða verður vegurinn mikið endurgerður. Vegurinn liggur hæst í Þrælaskriðu í um 98 m.y.s. sem er 12 m neðar en núverandi vegstæði. Á þessu svæði er gert ráð fyrir allt að 12 m breiðri vegrás næst fjallinu. Vegrásin mun taka á móti grjót- og íshruni ásamt því að draga úr

¹ Fylgiskjal 3 með svarbréfi Vegagerðarinnar, dags. 27. apríl 1998

² Fylgiskjal 4 með svarbréfi Vegagerðarinnar, dags. 27. apríl 1998

áhrifum snjóflóða. Sjávarmegin vegarins verður 1,5 m öryggisöxl og vegrið á 2,5 km löngum kafla. Legu vegarins vestan við Búlandshöfða verður breytt og mun nýi vegurinn liggja með norðurströnd nessins. Vegurinn mun fara yfir nytjalönd Mávahlíðar og yfir Mávahlíðarrif. Vestan Mávahlíðarrifs verður byggð 20 m brú yfir Tunguós sem Holtsá og Hrísa renna í. Vestan Tunguóss taka við beitarlönd og tún Neðri-Hrísa og Brimilsvalla. Lagðar verða nýjar heimreiðar að bæjum á þessu svæði.

4.1.2 Efnistaka

Áætluð efnisþörf er um 355.000 m³. Gert er ráð fyrir að efnistaka í Búlandshöfða verði nægjanleg fyrir vegaf framkvæmdina í heild.

4.2. ÁHRIF Á LANDSLAG OG JARÐMYNDANIR

Við Innri-skriðu og Þrælaskriðu í Búlandshöfða verður fyrirhugaður vegur lagður neðar og sker lengra inn í höfðann en núverandi vegur. Þannig fæst rými fyrir veg, öryggisöxl og vegrás. Til að auka stöðugleika skriðanna ofan vegar verður hluti skriðuefnis fjarlægður ofan af berginu. Neðan vegar verður halli skriðunnar óbreyttur. Setbergslög í Búlandshöfða frá Mávahlíð að Höfða eru á Náttúruminjaskrá. Við framkvæmd verður ekki hreyft við setbergslögunum en þau liggja í um 130 m y.s..

4.3 ÁHRIF Á GRÓÐUR, DÝRALÍF OG VATNSSKIPTI

4.3.1 Gróður

Vegurinn mun liggja um tiltölulega gróið land þegar undan eru skildar skriður í hlíðum Búlandshöfða. Í vegfláum í höfðanum á sér stað mikil jarðvegs- og gróðureyðing. Í frummatsskýrslu kemur fram að uppgræðsla Búlandshöfða hefur gengið treglega. Vonast er til að lækkan skriðanna sem og takmörkun á sauðfé á uppgræðslusvæðum bæti ástandið. Gróðurfar vestan höfðans er markað af búskap. Vegurinn fer yfir framræstar mýrar og tún í landi Mávahlíðar. Þaðan liggur hann yfir Mávahlíðarrif þar sem melgresi er ríkjandi tegund. Vestan við Tunguós taka við beitarlönd og tún Neðri-Hrísa og Brimilsvalla. Heimreið að Mávahlíð verður lögð yfir tún og í jaðri túna meðfram Mávahlíðarvatni. Sneitt verður fram hjá votlendi við NA-horn vatnsins. Nýr tengivegur fyrir Neðri-Hrísa, Tungu og Tröð mun liggja yfir beitarland Neðri-Hrísa.

Samkvæmt frummatsskýrslu verður efni úr skeringum í Búlandshöfða keyrt í veginn á Mávahlíðarrifi. Áhrif vegaf framkvæmda á gróðurfar rífsins eru því ekki talin fyrirjáanleg að öðru leyti en nemur flatarmáli vegfyllingarinnar. Reynt verður að aðlaga halla á vegfláum að landslagi og raska sem minnst vatnaskilum í hlíðum fjallsins. Lífrænum jarðvegi verður haldið til haga til að þekja vegfláa. Samráð verður haft við fulltrúa Náttúruverndar ríkisins um uppgræðslu vegsvæðisins.

Náttúrufræðistofnun Íslands telur upplýsingar um gróðurfar í frummatsskýrslu ófullnægjandi.

Með svörum Vegagerðarinnar fylgir gróðurkort af svæðinu í mælikvarðanum 1:10000 ásamt greinagerð¹. Þar kemur fram að samkvæmt gróðurkortinu mun fyrirhugaður vegur ekki spilla sérstæðum gróðurlendum, sem eru náttúrufarslega verðmæt og vandfundin í nánasta nágrenni við veginn. Þó er áréttað að ekki sé hægt að fullyrða að vegurinn

¹ Fylgiskjal 4 með svarbréfi Vegagerðarinnar, dags. 27. apríl 1998

valdi engum spjöllum á villtum gróðri án þess að vettvangur sé kannaður og kortlagður í stærri mælikvarða en hér er lagður til grundvallar.

Landgræðsla ríkisins leggur áherslu á að gengið verði frá efnisnámmum, skeringum og vegköntum og að flýtt verði fyrir landnámi plantna með sáningu túnvinguls og vallarsveifgrass og áburðargjöf. Í greinargerð Jóhanns Óla Hilmarssonar um fuglalíf¹ er lögð áhersla á að röskun á landi sé í lágmarki, eingöngu verði notað aðflutt efni við vegagerð á Mávahlíðarrífi og melur notaður til að sá í vegkanta.

4.3.2 Dýralíf

Samkvæmt frummatsskýrslu eru einkennisfuglar svæðisins fyll, æðarfugl, hvítmávr, kría og toppönd. Þar kemur jafnframt fram að nokkurrar óvissu gæti um áhrif framkvæmdar á fuglalíf en ekki er talið að hún hafi áhrif á vatnalíf Mávahlíðarvatns. Reynt verður að raska sem minnst umhverfi Tunguóss við byggingu brúarinnar svo fiskgengd skerðist ekki.

Náttúruvernd ríkisins og Náttúrufræðistofnun Íslands telja upplýsingar um fuglalíf í frummatsskýrslu ekki fullnægjandi og fara fram á nánari samantekt um varpfugla svæðisins með áherslu á kortlagningu sjófuglabyggðar og annarra staða með þéttu fuglavarpi.

Í greinargerð um fuglalíf svæðisins¹ kemur m.a. fram að miklar fýlabyggðir eru í Búlandshöfða, en vegagerðin muni ekki hafa teljandi áhrif á þær. Hvítmávsvarp er fyrir neðan veginn. Í greinargerðinni kemur fram að ekki er gert ráð fyrir að ryðja efni fram af nýja vegarstæðinu og leggur höfundur hennar áherslu á að verktaki framfylgi því. Einnig kemur fram að fuglalíf á Mávahlíðarrífi og svæðum sunnan þess er afar fjölbreytt og einkennist það jafnt af varpfuglum, umferðarfuglum og gestum. Höfundur nefnir að hugsanlega eigi þetta svæði í heild heima á Náttúruminjasrá.

Í athugasemd Leifs Ágústssonar kemur fram að allnokkuð æðar- og kríuvarp er á rifinu. Seinnipart sumars er rífið nýtt til beitar. Mikil röskun verði á varpi og beit verði vegurinn lagður eftir miðju rifinu. Er lagt til að vegurinn verði færður nær sjávarkambinum. Vegna æðarvarps er lagt til að framkvæmd við veginn standi ekki yfir frá 15. maí - 15. júlí. Í greinargerð um fuglalíf svæðisins¹ er tekið undir þessi atriði. Farið er fram á að framkvæmdir eigi sér ekki stað frá 1. maí - 15. júlí og að vegfarendur verði, með skiltum beggja vegna rífsins, varaðir við umferð fugla.

Í svari Vegagerðarinnar kemur fram að farið verði að ósk landeigenda Mávahlíðar um færslu á veginum nær sjávarkambinum. Sú færsla er um 30 m, þar sem hún er mest. Á Mávahlíðarrífi verður því einungis girt sunnan vegarins. Fjaran og vegsvæðið verður þannig friðað fyrir allri beit. Framkvæmdir við veginn um Mávahlíðarrif munu ekki standa yfir frá 1. maí - 15. júlí.

4.3.3. VATNSSKIPTI

Brú yfir Tunguós verður, samkvæmt frummatsskýrslu, að hafa a.m.k. 13 m virkt vatnsop. Til að draga úr líkum á því að brúin yfir Tunguós trufli rennsli um ósinn verður brúin höfð 20 m að lengd.

Í umsögn Náttúruverndar ríkisins og í athugasemd frá Leifi Ágústssyni er dregið í efa að fyrirhuguð brú verði nógu löng til að tryggja óbreytt vatnsskipti þegar mikil flóð verða í ánni, með ófyrirséðum afleiðingum fyrir lífríki vatnasvæðisins og umhverfi

¹ Fylgiskjal 2 með svarbréfi Vegagerðarinnar, dags. 27. apríl 1998

óssins fyrir ofan brúna. Ekki komi fram í frummatsskýrslu hversu miklar líkur séu á flóðum í ánni og á hvaða tíma þau verða. Í greinargerð um fuglalíf¹ kemur fram að brúarhaf þurfi að vera nógu langt og uppfyllingu við brúna þannig háttáð að sjávarföll séu óheft um Tunguós.

Samkvæmt svarbréfi Helga Jóhannessonar² kemur fram að hönnun brúarinnar miðast við flóðmagn sem ætla má að komi á 100 ára fresti á svæðinu. Fyrirhuguð brú sé því nógu löng til að tryggja óbreytt vatnsskipti um ósinn.

4.4 ÁHRIF Á MENN OG SAMFÉLAG

Samkvæmt frummatsskýrslu mun fyrirhugaður vegur bæta samgöngur og auka umferðaröryggi íbúa.

Endurbætur á núverandi vegstæði eru taldar erfiðar og dýr kostur og hafa mikil sjónræn áhrif. Slíkt kallar á dýrar aðgerðir t.d. vegskála. Kröfur um framúraksturssjónlengd eru einungis uppfylltar á 1,5 km af 7,9 km vegarkafla. Vegna breytilegrar hæðarlegu kallar framkvæmdin á miklar vegfyllingar og skeringar. Fyllingar yrðu margar og allt að 8 m og skeringar allt að 6 m á dýpt.

Umferðaröryggi á núverandi vegi um Kotengishöfða og Tómagil er að mati Vegagerðarinnar ábótavant og að leggja verði veginn um hættuminna svæði sé þess nokkur kostur. Með vegi um Mávahlíðarrif telur Vegagerðin að komið sé til móts við vegfarendur og öryggis þeirra gætt til hins ýtrasta. Færsla vegarins vestan Búlandshöfða dregur úr snjóflóðahættu en skráð hafa verið 5 snjóflóð á síðustu 5 árum á því svæði. Íshrun er einnig algengt úr efstu klettum Búlandshöfða vestan Þrælaskriðu og út undir Kotengishöfða. Hrunið lendir oft á veginum og skapar þannig hættu fyrir vegfarendur.

Fjarlægð íbúðarhúsa frá núverandi vegi er allt niður í 30 m. Svigrúm er mjög lítið við bæina og flutningur á veglínunni er ekki talinn mögulegur. Endurbætur á núverandi vegi er því ekki taldar ásættanlegur kostur.

Frá Tröð að Búlandshöfða verður gamli vegurinn nýttur sem göngu- og reiðleið. Tryggvi Gunnarsson gerir athugasemd við að ekki sé gert ráð fyrir reiðleið meðfram nýja veginum. Hann bendir á að ferðahópar hafi ætíð farið Mávahlíðarifið á fjöru.

4.5 SKIPULAG

Framkvæmdin er í samræmi við gildandi Aðalskipulag Snæfellsbæjar sem staðfest var af ráðherra þann 6. mars 1997.

Ekkert skipulag er í gildi á framkvæmdasvæðinu í Eyrarsveit og er mælt með málsmeðferð skv. 3. t.l. bráðabirgðarákvæða skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.b.. Jafnframt er vísað til 27. gr. laganna þar sem fram kemur að framkvæmdin er framkvæmdaleyfisskyld.

5. NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS

¹ Fylgiskjal 2 með svarbréfi Vegagerðarinnar, dags. 27. apríl 1998

² Fylgiskjal 3 með svarbréfi Vegagerðarinnar, dags. 27. apríl 1998

Vegagerðin hefur kynnt nýbyggingu 8, 2 km langs vegarkafla á Snæfellsnesvegi nr. 57 um Búlandshöfða. Megin tilgangur framkvæmdarinnar er bæta samgöngur á svæðinu og auka öryggi vegfarenda.

Breyting á legu vegarins er talin hafa nokkur áhrif á jarðmyndanir, landslag og lífríki svæðisins. Nýr vegur mun liggja nokkru neðar í höfðanum en núverandi vegur og skeringar verða meiri. Gert er ráð fyrir að efnistaka í Búlandshöfða verði nægjanleg fyrir vegaframkvæmdina í heild, eða um 355.000 m³. Framkvæmdin er ekki talin hafa áhrif á fuglalíf í Búlandshöfða enda verði efni ekki rutt fram af veginum við framkvæmdir og viðhald vegarins.

Vegurinn mun liggja um Mávahlíðarrif sem er sérstætt með fjölskrúðugu fuglalífi. Þar verði vegurinn færður nær fjörukambinum en gert er ráð fyrir í frummatsskýrslu og efni ekið í hann. Áhersla er lögð á að framkvæmdir á rifinu fari ekki fram á varptíma þ.e. frá 1. maí - 15. júlí. Mælt er til þess að vegfarendur séu varaðir við umferð fugla með skiltum beggja vegna rifsins.

Fyrirhuguð brú yfir Tunguós er nógu löng til að tryggja óbreytt vatnsskipti um ósinn. Æskilegt er að forðast efnistöku úr ám og halda röskun á árfarvegi í lágmarki.

Mikilvægt er að vandað verði til frágangs við vegagerðina og jarðraski verði haldið í lágmarki. Halli á vegfláum verði lagaður að landslagi. Haft verði samráð við Náttúruvernd ríkisins og Landgræðslu ríkisins um framkvæmdina og allan frágang hennar.

Á grundvelli frummatsskýrslu Vegagerðarinnar, umsagna, athugasemda og svara Vegagerðarinnar við þeim er það mat skipulagsstjóra ríkisins að með tilteknum skilyrðum muni fyrirhugaðar framkvæmdir við Snæfellsnesveg nr. 57 um Búlandshöfða ekki hafa í för með sér umtalsverð áhrif á umhverfi, náttúruauðlindir eða samfélag.

6. ÚRSKURÐARORÐ

Með vísun til 8. greinar laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 63/1993 hefur skipulagsstjóri ríkisins farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu framkvæmdaraðila við tilkynningu, ásamt umsögnum, athugasemdum og svörum framkvæmdaraðila við þeim.

Með vísun til umfjöllunar í 5. kafla er fallist á fyrirhugaða lagningu 8,2 km langs vegarkafla á Snæfellsnesvegi nr. 57 um Búlandshöfða eins og henni er lýst í framlagðri frummatsskýrslu með eftirfarandi skilyrðum :

1. Jarðraski verði haldið í lágmarki og öllu efni verði ekið í veginn á Mávahlíðarrifi.
2. Ekki verði unnið að vegagerð á rifinu á varptíma þ.e. frá 1. maí - 15. júlí.
3. Haft verði samráð við Náttúruvernd ríkisins um framkvæmdina og allan frágang hennar.

7. KÆRUFRESTUR

Samkvæmt 14. grein laga nr. 63/1993 má kæra úrskurð skipulagsstjóra ríkisins til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 12. júní 1998.

Reykjavík, 8. maí 1998

Stefán Thors

Hólmfríður Sigurðardóttir